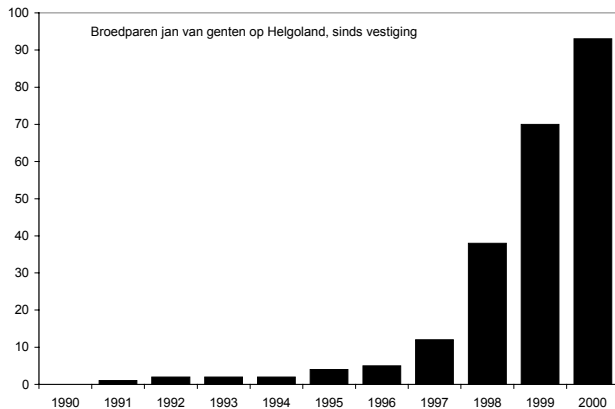

in deze strijd een belangrijk succes geboekt: de visserijcommissie (COFI) van de Wereldvoedselorganisatie (FAO) nam unaniem een actieplan aan dat moet leiden tot een verminderde bijvangst (23^e tweejaarlijkse vergadering, Rome 1999). De volledige tekst is te vinden op internet onder www.fao.org. Verdere informatie is te vinden bij: www.uct.ac.za/depts/stats/adu/seabirds.

Jan van genten broeden 10 jaar op Helgoland: kolonie blijft groeien

Toen het eerste paar jan van genten neerstreek op Helgoland in 1991 kon nog niemand vermoeden dat de kolonie in het jaar 2000 zou zijn uitgegroeid tot 93 paar. Na een aarzelend begin liepen de aantallen de afgelopen vier jaar snel op en dit jaar werd een record-aantal broedparen vastgesteld. De eerste broedpoging

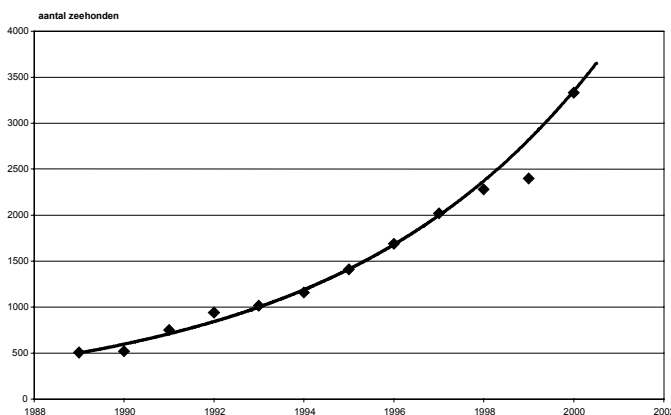
liep uit op een mislukking, doordat het vrijwel vliegvlugge jong zichzelf ophing in het nylon dat de ouders voor de nestconstructie hadden gebruikt. Nog steeds wordt dit vogel-vreemde materiaal veelvuldig door de jan van genten gebruikt op Helgoland, waarbij de oranje nylon de voorkeur geniet. Zowel ouders als jongen raken er soms in verstrikt en sterven, al dan niet na afschot (de nestplaatsen liggen op broze kliffen en zijn ook voor alpinisten onbereikbaar). In 2000 vielen er zeker twee van dergelijke slachtoffers. Erger nog, ook de zeekoeten die al veel langer op Helgoland broeden, delen in de misère. Dit jaar stierven ruim 10 zeekoeten in de nylon-nesten, in één geval bungelden er zelfs drie

bij elkaar. Met de stand van de jan van genten gaat het, ondanks deze problemen, goed (zie figuur).

Ommo Hüppop, Institut für Vogelforschung "Vogelwarte Helgoland", Postfach 1220, D-27494 Helgoland, Duitsland. <http://www.vogelwarte-helgoland.de>

Aantal zeehonden in de Waddenzee groeit al jaren spectaculair

Het gaat goed met de zeehonden in de Waddenzee. Uit de jaarlijkse zeehondentellingen van Alterra blijkt dat de aantallen gewone zeehonden dit jaar opnieuw sterk zijn gestegen. Er werden 594 levende jongen geteld, een toename ten opzichte van 1999 met 16 procent. Het totale getelde aantal dieren in augustus was 3330, een stijging van maar liefst 39 procent. Die stijging van 39 procent is opvallend, omdat normaal gesproken een

populatiegroei van 15 procent al hoog is. Een dergelijke toename kan ontstaan door extra immigratie, of door een telfout. Het laatste lijkt het geval: tussen 1989 en 1999 bedroeg de jaarlijkse toename gemiddeld 17 procent, maar in 1999 slechts 5 procent. In 1999 vermoedden de tellers al dat door ongunstige weersomstandigheden veel dieren tijdens de telling werden gemist. De 'spectaculaire' toename in 2000 wordt dus deels veroorzaakt door een ondertelling in 1999. De aantalsontwikkeling tussen 1989 en 2000 laat dat ook duidelijk zien (zie figuur). De waarde voor 1999 is duidelijk te laag en gerekend over de hele reeks tellingen

is de gemiddelde groei

van het aantal zeehonden 17 procent per jaar. Het blijft dus onverminderd goed gaan met de gewone zeehond in de Waddenzee. Ook de grijze zeehond zit onverminderd in de lift. Na (her)vestiging eind jaren '70 is de populatie nu zo'n 500-600 dieren (een goede telling voor dit jaar ontbreekt nog). Zeetrektellers en waarnemers op (schip) en boven zee (vliegtuig) zullen dus steeds meer van beide soorten te zien krijgen. Volwassen mannelijke grijze zeehonden zijn makkelijk te herkennen aan hun grote formaat, grote kop en lange neus. Vrouwtjes en jonge dieren zijn veel moeilijker te onderscheiden van gewone zeehonden. Het gemakkelijkst gaat dat aan de hand van de neusgaten: bij gewone zeehonden staan deze in de vorm van een V en komen ze onderaan samen, bij grijze zeehonden lopen de neusgaten verticaler, dus veel minder schuin, en blijft er altijd een flinke ruimte tussen de onderzijdes.

Peter Reijnders, Alterra-Texel, p.j.h.reijnders@alterra.wag-ur.nl

Kotter botst op gasplatform op Friese Front

In 'Visserijnieuws' van 14 juli 2000 staat op de voorpagina een foto van een hevig ingedeukte viskotter die begin juli frontaal op een NAM-platform was gevaren. De positie van het platform, 53°48' NB, 4°21' OL, is op het Friese Front, waar in die tijd van het jaar de eerste zeekoeten met hun jongen komen om te eten, te groeien en te ruïen. Een belangrijk en kwetsbaar gebied!

Vogelverschrikkers op het IJsselmeer?

Een opmerkelijk bericht in de Helderse Courant van 30 juni 2000: De IJsselmeervissers willen vogelverschrikkers rond hun netten gaan zetten om de duikeenden weg te houden die zo massaal in hun netten verdrinken. Zie ook verder in deze Nieuwsbrief onder 'Recente publicaties'.

RECENTE PUBLICATIES

Wadden Sea Ecosystem No. 8: twee rapporten over broedvogels in de Waddenzee

In een gezamenlijke bundel van het 'Common Wadden Sea Secretariat' verschenen in 1998 twee rapporten. Het eerste is van de hand van S. Thyen *et al.*: Monitoring breeding succes of coastal birds. Dit rapport gaat over broedsucces van zilvermeeuw, kokmeeuw, visdief, scholekster en kluut in de Duitse Waddenzee, onder andere in relatie tot predatie en hoeveelheid beschikbaar voedsel. Geconcludeerd wordt dat het volgen van broedkolonies een zinvol 'vroege-waarschuwingssysteem' kan zijn voor problemen die zich in en om de Waddenzee afspelen. Het tweede rapport is geschreven door P.H. Becker *et al.*: Monitoring pollutants in coastal bird eggs in the Wadden Sea. In dit rapport wordt verslag gedaan van onderzoek naar de verontreiniging met pesticiden in eieren van visdief en scholekster. Er zijn Nederlandse (Griend en Julianapolder, Groningen) én Duitse kolonies/broedlocaties gevolgd (van de Dollart tot Trischen). Over het algemeen waren de sterneieren zwaarder belast, wat aan de voedselkeuze (vis *versus* schelpdieren) wordt geweten. Zowel de Elbe als de Rijn zijn nog verre van schoon. Hoge waarden in Duitse eieren in 1997 doen zelfs vermoeden dat er toen een nieuwe toestroom van PCB's is geweest via de Elbe. Het duorapport is te bestellen bij CWSS, Virchowstraße 1, D-26382 Wilhelmshaven.

MFL

Eerden M.R. van, Dubbeldam W. & Muller J., 1999. Sterfte van watervogels door visserij met staande netten in het IJsselmeer en Markermeer. RIZA rapport no. 99.060, Lelystad 42p.

Een opmerkelijk rapport, alleen al omdat het heeft kunnen uitkomen! In kleine kring was het al langer bekend: in het IJsselmeer verdrinken jaarlijks tienduizenden watervogels in de visnetten. De precieze cijfers bleven lange tijd geheim. Ze werden op basis van vertrouwen verkregen van de betrokken vissers, die uiteraard niet op dit soort publiciteit zaten te wachten. Nu is dan toch, op initiatief van de Directie Vis van LNV en met medewerking van de Nederlandse Vissersbond IJsselmeer een openbaar rapport over deze materie geschreven door het RIZA. Mennobart van Eerden en zijn medewerkers verzamelden jaren lang de schokkende cijfers: 50.000 slachtoffers per jaar! De schelpdier-etende kuif- en toppereend waren met 12.700 en 11.600 koploper, maar gecorrigeerd voor de aantallen die per soort op het IJsselmeer verblijven, waren de viseters relatief talrijker. Grote aantallen middelste (8540) en grote zaagbekken (2705) vallen op, evenals de 7200 futen, 1105 nonnetjes en 3835 brilduikers die jaarlijks omkomen. Bij sommige soorten verdwijnt jaarlijks 10-75% van de vogels die maximaal op het IJsselmeer aan aantallen wordt aangetroffen in de visnetten. In het geval van de